

בש"פ 5777/18 - מדינת ישראל נגד מרדכי אטיאס

בבית המשפט העליון

בש"פ 5777/18

לפני:

כבוד השופט מ' מזוז

העוררת:

מדינת ישראל

נ ג ד

המשיב:

מרדכי אטיאס

ערר על החלטה למעצר עד תום הליכים של בית
המשפט המחוזי בתל אביב-יפו במ"ת 24112-02-18
מיום 31.7.2018

בשם העוררת:

עו"ד יורם הירשברג

בשם המשיב:

עו"ד גלית בש

החלטה

1. ערר לפי סעיף 53 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים), על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו מיום 31.7.2018 במ"ת 24112-02-18 (השופט י' טופף), במסגרתה הורה בית המשפט על מעצרו של המשיב בתנאי פיקוח אלקטרוני.
2. ביום 12.2.2018 הוגש נגד המשיב ואחרים כתב אישום המייחס לו עבירת פעילות במסגרת ארגון פשיעה,

עבירות מס והלבנת הון. לפי עובדות כתב האישום, המשיב שימש כמנהל בכיר יחסית כ"דרג שלישי" בהיררכיית ארגון הפשיעה. המשיב אירגן ופיקח על פעילותו הפלילית של הארגון לצורך קידום מטרותיו הפליליות, כפי שהוגדרו על ידי ראשי הארגון. בכתב האישום מתואר כי הארגון עסק בהפצת חשבוניות מס כוזבות בסך מאות מיליוני ש"ח באמצעות מספר חברות הפצה, אשר סכום המס הגלום בהן הוא מעל 70 מיליון ש"ח. במסגרת האמור הגישו הנאשמים דוחות כוזבים לשלטונות מס ערך מוסף שבגדרם ניכו שלא כדין מס תשומות בסכומים האמורים.

3. בד בבד עם הגשת כתב האישום הוגשה בקשה למעצרו של העורר עד לתום ההליכים נגדו. בכל הנוגע לביצוע עבירות המס והלבנת ההון לא חלקו הצדדים על קיומן של ראיות לכאורה. בהחלטת בית משפט המחוזי מיום 16.7.2018, נקבע כי קיימות ראיות לכאורה לביצוע העבירות כמיוחס בכתב האישום, לרבות הפעילות בארגון פשיעה. בנוסף, נקבע בהחלטה כי לאור היקף העבירות הכלכליות שבוצעו במסגרת הארגון באופן ממוסד ושיטתי, לאורך פרק זמן ממושך ותוך שימוש באמצעים מתוחכמים, מתקיימות בעניינו של המשיב עילות מעצר בשל מסוכנות וכן חשש לשיבוש הליכי משפט והתחמקות מהליכי שפיטה.

4. בעניינו של המשיב הוגשו שני תסקירים. במסגרת התסקיר הראשון מיום 30.4.2018 צוין כי המשיב נשוי ואב לשלושה ילדים. נעדר עבר פלילי ושירת שירות צבאי מלא כלוחם. במרבית השנים עסק המשיב בתחום מכירת בשר, אך צבר חובות רבים והוא מצוי בהליך פשיטת רגל. המשיב תיאר בפני שירות המבחן אורח חיים נורמטיבי, אך לצד זאת קשר חברי קרוב מאד עם מי שמתוארים בכתב האישום כראשי הארגון. עוד צוין כי המשיב ביטא עמדות קורבניות ביחס למעצרו והציג עצמו באופן מגמתי תוך טשטוש מידע ביחס לדפוסי התנהלות וחשיבה בעיתיים. שירות המבחן העריך כי נשקף סיכון מהמשיב לאור קשיים ולחצים כלכליים עמם הוא מתמודד, נטייתו לפריצת גבולות החוק, ויכולתו להסתיר מבני משפחתו פרטים ביחס להתנהלותו הכלכלית וקשריו החברתיים.

באשר למפקחים המוצעים, בני משפחתו של המשיב, התרשם שירות המבחן כי הם מתקשים להתייחס לחלקים הבעייתיים בהתנהלות המשיב באופן ביקורתי, ולכן יתקשו להוות דמויות סמכותיות במצבי סיכון אפשריים. נוכח האמור, ובשל אופי האישומים המיוחסים למשיב, סבר שירות המבחן כי מעצר באיזוק אלקטרוני לא יסייע בהפחתת הסיכון הקיים, ועל כן לא המליץ לשחררו ממעצר מאחורי סורג ובריח. בתסקיר מיום 22.7.2018 לא שינה שירות המבחן המלצתו נוכח התרשמותו כי המפקחים הנוספים שהוצעו אשר אינם בני משפחתו אינם מעורים באורח חייו של המשיב, התקשו להתייחס באופן ביקורתי כלפי המשיב ויתקשו לזהות מצבי סיכון בהתנהלותו.

5. בהחלטה מיום 31.7.2018 הורה בית המשפט על מעצרו של המשיב בתנאי פיקוח אלקטרוני. בהחלטה צוין כי הגם ששירות המבחן הגיש תסקירים ממצים ויסודיים, בית המשפט מצא לנכון להתרשם באופן בלתי אמצעי מהמפקחים המוצעים על מנת לבחון את התאמתם ומסוגלותם לשמש בתפקיד זה. בית המשפט עמד על כך כי חלק מהמפקחים שהוצעו, ביניהם אמו ורעייתו של המשיב, אינם מתאימים להשתלב במערך הפיקוח האנושי. עם זאת, התרשם בית המשפט כי בכוחם של מספר מפקחים להציב גבולות בפני המשיב ולוודא כי הוא מקיים את התנאים המגבילים, תוך התחייבות להודיע למשטרה כל אימת שיפר תנאים אלו.

עוד צוינו שיקולים נוספים אשר הנחו את בית המשפט בהחלטתו: למשיב לא מיוחסות עבירות אלימות כלשהן או

שיבוש מהלכי משפט אלא עבירות כלכליות בלבד; המשיב נעדר הרשעות קודמות; המשיב עזב מיוזמתו את הארגון כ-10 חודשים עובר למעצרו; ראשי הארגון עצורים מזה זמן מה במדרד, והוגשה בקשה להסגרתם לישראל. בנסיבות אלו ולאור מבנה הארגון כפי שמתואר בכתב האישום, דומה כי הסיכוי להמשך פעילותו של הארגון כיום הינו אפסי; המשיב שוחרר בתנאים מגבילים ולאחר מכן נעצר מחדש נוכח התפתחויות בחקירה. בפרק הזה שבו שהה בתנאים מגבילים לא נטען להפרת התנאים, שיבוש חקירה או פעילות פלילית מצד המשיב; המשיב מצוי במעצר מאז 29.1.2018, והמשפט צפוי לארוך זמן רב שכן מדובר בתיק מורכב ומרובה נאשמים ועדים; משיבים אחרים בהליך זה שוחררו ממעצר בהסכמת המדינה, ביניהם כאלה שהייתה להם נגישות לכספים.

לבסוף, קבע בית המשפט כי בשים לב למצבו המשפחתי של המשיב ולנסיבות ביצוע העבירות, המשך מעצרו בפיקוח אלקטרוני ובפיקוח אנושי צמוד ורציף בבית הוריו וכן הגבלות נוספות בכל הנוגע ליכולתו לתקשר מתוך מעצר הבית יביאו לכדי הפחתה משמעותית במסוכנות הנשקפת ממנו, תוך פגיעה מידתית ומופחתת בחירותו. נאסר על המשיב ליצור כל קשר, בין במישרין ובין בעקיפין, בטלפון או בכל אמצעי אחר, עם מי מהמעורבים בפרשה. כמו כן, נאסר על המשיב לעשות כל שימוש במחשב או בטלפון חכם.

6. על החלטה זו הגישה המדינה את הערר שלפני, במסגרתו טוענת המדינה כי עבירות כלכליות חמורות כגון אלה שבביצוען מואשם המשיב מעידות מטיבן על מסוכנות הנשקפת מהמבצע, בין היתר לנוכח התחכום הרב הכרוך בביצוען. לנוכח האמור, טוענת המדינה כי שגה בית המשפט בכך שקבע כי העובדה שעסקין בארגון פשיעה שעסק בעבירות כלכליות (להבדיל מעבירות אלימות) היא שיקול שמטה את הכף אל עבר שחרורו של המשיב ממעצר מאחורי סורג ובריאח אלא הדבר מצדיק דווקא המשך מעצרו של המשיב.

עוד נטען כי שגה בית המשפט בקביעתו כי המשיב עזב את ארגון הפשיעה כ-10 חודשים לפני מעצרו. נטען שלא הייתה מחלוקת בין הצדדים לגבי קיומן של ראיות לכאורה בנוגע לעבירות הכלכליות בהן הואשם המשיב לרבות לעניין המועדים בהם בוצעו, אשר כללו את עשרת החודשים שקדמו למעצרו של המשיב. כיוון שהנושא לא עמד במחלוקת ולא הוצגו ראיות בעניין, הרי שלבית המשפט לא היו הכלים לקבוע האם המשיב עזב מיוזמתו את הארגון כ-10 חודשים עובר למעצרו והאם הוא אכן חפץ לחדול מעשייה פלילית במסגרת הארגון ואם לאו. בפועל, חומרי החקירה ובהן האזנות סתר מצביעים על כך כי בין המשיב לראש הארגון התגלע סכסוך כספי שבעקבותיו תפס עד המדינה בפרשה את תפקידו הארגוני של המשיב, כשחרף זאת לא עזב המשיב את הארגון והמשיך פעילותו בו במהלך שנת 2017 ואף בחודש ינואר 2018.

כמו כן, טוענת המדינה כי במקרה דנן אין הצדקה לסטות מהמלצתו של שירות המבחן ולא ניתנו בהחלטת בית המשפט נימוקים לכך למעט התרשמותו החיובית מחלק מהמפקחים המוצעים. בבקשה צוין כי ביחס לשניים מהמפקחים התעלם בית המשפט מן העובדה כי הם בעלי עבר פלילי שאותו הכחישו במהלך חקירתם בבית המשפט, דבר המעיד על מהימנותם.

בנוסף נטען כי נוכח מעמדו ותפקידו הבכיר של המשיב בארגון, יש לו את הידע והיכולת לבצע עבירות כלכליות בין באמצעות הארגון או מי מחבריו, ובנסיבות אלו המדינה אינה סבורה כי אין בעובדה שחלק מראשי הארגון עצורים בחו"ל כדי לאיין את החשש שהמשיב יבצע עבירות כלכליות נוספות. עוד צוין כי הנאשמים ששוחררו ממעצר היו גורמים

זוטרם יחסית בפעילות הארגון, בניגוד למשיב, ובעניינם התקיימו נסיבות מקלות נוספות ולפיכך אין לגזור מכך גזירה שווה לענייננו. לבסוף, נטען כי העובדה כי המשיב היה משוחרר במשך תקופה קצרה בתנאים מגבילים וככל הידוע לא חזר במהלך תקופה זו לפעילותו הפלילית אינה מאיינת את מסוכנותו הכלכלית, וזאת לאור התקופה הארוכה שצפוי לארוך המשפט בפרשה ומצבו הכלכלי הקשה של המשיב כפי שתואר בתסקיר שירות המבחן.

7. בדיון לפני שב והציג בא כוח המדינה את נימוקי הערעור דלעיל. נטען כי עילת המסוכנות הוכרה בפסיקה גם לגבי עבירות כלכליות, ובמיוחד על ידי ארגוני פשיעה. הודגש כי בית משפט קמא פעל בניגוד להמלצת שירות המבחן, שלא ראה להמליץ על שחרור המשיב לחלופת מעצר או למעצר בפיקוח אלקטרוני, וכי המדינה סבורה שגנה בית המשפט לענין המועד להפסקת פעילות המשיב. כן נטען כי למשיב יש את המוטיבציה והיכולת להמשיך בביצוע העבירות גם כאשר ראשי הארגון עצורים בספרד. לבסוף נטען כי לא זה השלב להתחשבות במשך הצפוי של ניהול המשפט.

מנגד, באת כוח המשיב טענה כי לא נפלה כל טעות בהחלטת בית משפט קמא לענין המועד בו נטש המשיב את פעילותו בארגון. כן נטען כי הליכי פשיטת הרגל של המשיב החלו לפני כ- 14 שנים, ולמרות זאת הוא נעדר כל עבר פלילי. ומכאן שאין יסוד לחשש כי נוכח מצבו הכלכלי יש סיכון לפעילות עבריינית מצדו. עוד נטען כי לא נשקפת מסוכנות מהמשיב להמשך פעילות עבריינית שכן הארגון חדל מפעילותו, ראשיו עצורים בספרד ולמשיב אין את המשאבים הכלכליים והידע הדרושים לשם המשך הפעילות העבריינית שהתקיימה במסגרת הארגון. לבסוף נטען כי המשיב עצור כבר כ- 7 חודשים והמשפט טרם החל וההגנה אף טרם קיבלה את מלוא חומרי החקירה.

דיון והכרעה

8. לאחר עיון בערר על נספחיו ובטענות הצדדים הגעתי למסקנה כי אין עילה להתערבותי בהחלטתו של בית משפט קמא, אשר הורה על מעצר המשיב בפיקוח אלקטרוני ובתנאים מגבילים שונים, וממילא דין הערר להידחות.

9. כידוע, מעצרו של נאשם עד לתום ההליכים נגדו מחייב קיומם של שלושה תנאים מצטברים: עילת מעצר, ראיות לכאורה, והעדר חלופת מעצר מתאימה (סעיף 21 לחוק המעצרים). סעיף 21 מטיל בין היתר חובה על בית המשפט לבחון, בכל מקרה, את האפשרות לשחרר נאשם ממעצר אם ניתן להשיג את מטרות המעצר בדרך שפגיעתה בחירותו של הנאשם פחותה. במסגרת זו יש לבחון גם את האפשרות של מעצר בפיקוח אלקטרוני כחלופה מידתית יותר ממעצר מאחורי סורג ובריח.

10. אכן, בית משפט זה פסק כבר לא פעם כי גם עבירות כלכליות עשויות להקים עילת מעצר בגין מסוכנות -

"באשר למסוכנות בעבירות כלכליות, ההלכה היא כי במקרים של עבירות כלכליות המבוצעות תוך התארגנות של קבוצת עבריינים, באורח שיטתי ומתוכנן, בהיקף כספי ניכר או תוך שימוש באמצעים מתוחכמים, עשויה לקום עילת המסוכנות... המסוכנות גוברת ככל שמתקיימים מאפיינים רבים יותר מבין אלו אשר נמנו לעיל" (בש"פ 8520/15 מדינת ישראל נ' בשיתי, בפסקה 28 (14.1.2016)). וראו גם: בש"פ 8389/15 אבו כאטר נ' מדינת ישראל, בפסקה 17 (27.12.2015); בש"פ 7594/17 מדינת ישראל נ' זעירא, בפסקה 17 (2.10.2017); (בש"פ 7423/15 מדינת ישראל נ' ירמיהו

(12.11.2015); בש"פ 4720/15 בן משה נ' מדינת ישראל, בפסקה 19 (28.7.2015); בש"פ 6393/13 שפק נ' מדינת ישראל, בפסקה 8 (20.10.2013); בש"פ 3543/15 מדינת ישראל נ' כהן, בפסקה 10 (8.6.2015)).

ברם, מסוכנות מחייבת כמובן בחינה של כל מקרה לנסיבותיו. ולענין זה אעיר כי שלא כטענת המדינה, בית משפט קמא לא קבע כי העובדה שעסקין בארגון פשיעה שעסק בעבירות כלכליות בלבד, ולא בעבירות אלימות, היא שיקול "שמטה את הכף" אל עבר שחרורו של המשיב. בית משפט ציין שיקול זה כאחד מבין שורה של שיקולים אשר יחדיו מטים את הכף.

11. בענייננו מנה בית משפט קמא שורה של שיקולים אשר הובילו אותו למסקנה כי ניתן במקרה זה להסתפק במעצר בפיקוח אלקטרוני וכי לא מתחייב מעצר מאחורי סורג ובריח: למשיב לא מיוחסות עבירות אלימות כלשהן או שיבוש מהלכי משפט; המשיב נעדר הרשעות קודמות; המשיב עזב מיוזמתו את הארגון כ-10 חודשים עובר למעצרו; ראשי הארגון עצורים מזה זמן מה במדריד בגין בקשה להסגרתם לישראל, ועל כן הסיכוי להמשך פעילותו של הארגון כיום הינו אפסי; בפרק הזמן שהמשיב שוחרר בתנאים מגבילים לא נטען להפרת התנאים, שיבוש חקירה או פעילות פלילית מצד המשיב; המשיב מצוי במעצר מאז 29.1.2018, והמשפט צפוי לארוך זמן רב; משיבים אחרים בהליך זה שוחררו ממעצר בהסכמת המדינה; מצבו המשפחתי של המשיב ונסיבות ביצוע העבירות.

מטעם המדינה נטען כאמור לטעות מצד בית משפט קמא בנימוק הנוגע למועד בו חדל המשיב מפעילותו בארגון הפשיעה. ההגנה חולקת על כך. נושא זה עלה בדיון בפני בית המשפט אשר קיבל לענין זה את עמדת ההגנה. אין מדובר אפוא בטעות שבהיסח הדעת או של פליטת קולמוס. שאלה זו תתברר בהמשך המשפט ואיני רואה מקום ואפשרות להיזקק לה במסגרת הליך זה.

12. אכן המקרה דנן הוא "מקרה גבולי" באשר לשיקולים בעד ונגד, האם מתחייב בנסיבות דנן מעצר מאחורי סורג ובריח או שמא ניתן להסתפק במעצר בפיקוח אלקטרוני. שיקוליו של בית משפט קמא כאשר הכריע בעד החלופה של מעצר בפיקוח אלקטרוני הם שיקולים ראויים ממין הענין, וכאמור לא ראיתי עילה להתערב בהחלטתו.

13. אשר על כן הערר נידחה.

ניתנה היום, כ"ה באב התשע"ח (6.8.2018).

ש ו פ ט